

РАДА СУДДІВ УКРАЇНИ

01601, м. Київ, вул. Липська, 18/5, тел.: (044) 277-76-29, факс: (044) 277-76-30

12 січня 2018 року

м. Київ

РІШЕННЯ

№ 4

Заслухавши та обговоривши інформацію члена Ради суддів України Моніча Б.С. щодо ситуації, яка склалась із виплатою суддівської винагороди, Рада суддів України

встановила:

Стаття 126 Конституції України передбачає, що Конституція й закони України повинні гарантувати незалежність суддів. До конституційних гарантій, з огляду на положення частини 1 статті 130 Конституції України, серед іншого, віднесено й обов'язок Держави забезпечити фінансування та належні умови для функціонування судів та діяльності суддів; здійснення Державою фінансування судів та суддів має відбуватись тільки через Державний бюджет України шляхом окремого визначення у ньому видатків на утримання судів. При цьому, окремою конституційною гарантією, є те, що розмір винагороди судді встановлюється виключно законом про судоустрій.

Визначені Конституцією та законами України гарантії незалежності суддів, є невід'ємним елементом їх статусу, поширюються на всіх суддів України та є необхідною умовою здійснення правосуддя неупередженим, безстороннім і справедливим судом.

Однією з таких базових гарантій є надання суддям за рахунок Держави матеріального забезпечення – суддівської винагороди. Така винагорода одночасно виступає і запобіжником від вчинення корупційних правопорушень.

Із набуттям чинності Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)», набрав чинності й Закон України «Про судоустрій і статус суддів» № 1402-VIII від 02.06.2016, положеннями

частини 3 статті 135 якого, встановлено базовий розмір посадового окладу судді: місцевого суду – 30 прожиткових мінімумів для працездатних осіб; апеляційного суду, вищого спеціалізованого суду – 50 прожиткових мінімумів для працездатних осіб; судді Верховного Суду – 75 прожиткових мінімумів для працездатних осіб.

До того ж, частина 1 статті 135 Закон України «Про судоустрій і статус суддів» №1402-VIII від 02.06.2016, кореспондує з статтею 130 Конституції України, також передбачає, що суддівська винагорода регулюється цим законом та не може визначатись іншими нормативно-правовими актами.

Такими змінами Держава продовжила виконувати взяті на себе зобов'язання щодо збереження рівня гарантій незалежності суддів, в аспекті їх належного матеріального забезпечення, який, з огляду на залежність від розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, що переглядається кожного року у зв'язку із збільшенням вартості життя, враховує механізм автоматичного підвищення і розміру суддівської винагороди, що передбачено міжнародними документами з питань організації судової влади.

Зокрема, у Висновку №1 (2001) Консультативної ради Європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо стандартів незалежності судової влади та незмінюваності суддів зазначено, що в цілому важливо (особливо для нових демократичних країн) передбачити спеціальні правові положення, що захищають грошову винагороду суддів від скорочення, а також забезпечити положення, що гарантують збільшення оплати праці суддів відповідно до зростання вартості життя (пункт 62).

Європейський Суд з прав людини, у своєму рішенні від 26 квітня 2006 року «Зубко та інші проти України» зазначив, що неспроможність Держави вчасно виплачувати суддям їх виплати є несумісною з потребою їх здатності виконувати свої професійні функції неупереджено, щоб не зазнавати тиску і впливу на поведінку; неспроможність Держави гарантувати адекватну та своєчасну виплату винагороди національним суддям та невизначеність, у

якій вони залишаються, порушує справедливий баланс, що має виникнути між потребами державного інтересу та необхідністю захистити права заявників на мирне володіння своїм майном (пункти 68 та 69).

У пункті 29 Пояснювального меморандуму до Рекомендації Комітету Міністрів №94 (12) «Незалежність, дієвість та роль суддів» зазначено, що статус та винагорода є важливими факторами, які визначають належні робочі умови. Статус суддів повинен відповідати високому положенню їх професії, і їх винагорода має становити достатню компенсацію за їх тягар обов'язків. Ці фактори є невід'ємними умовами незалежності суддів, особливо для розуміння важливості їх ролі як суддів, що виражається у вигляді належної поваги та адекватній фінансовій винагороді.

Отже, унормувавши залежність розміру посадового окладу суддів від розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, розмір якого встановлюється на 01 січня календарного року, Держава продовжила забезпечувати рівень оплати праці суддів, підвищуючи його, при зростанні вартості життя, чим зберегла досягнутий раніше обсяг і зміст гарантій незалежності суддів, в аспекті їх матеріального забезпечення.

В той же час, пунктом 22 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» № 1402-VIII від 02.06.2016 встановлено, що право на отримання суддівської винагороди у розмірах, визначених цим Законом, мають судді, які за результатами кваліфікаційного оцінювання підтвердили відповідність займаній посаді (здатність здійснювати правосуддя у відповідному суді) або призначені на посаду за результатами конкурсу, проведеного після набрання чинності цим Законом.

Відповідно до ст. 83 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» № 1402-VIII від 02.06.2016, кваліфікаційне оцінювання проводиться Вищою кваліфікаційною комісією суддів України з метою визначення здатності судді (кандидата на посаду судді) здійснювати правосуддя у відповідному суді за визначеними законом критеріями: компетентність (професійна, особиста,

соціальна тощо); професійна етика; доброчесність.

Варто зазначити, що протягом 2017 року лише деякі судді, які пройшли первинне кваліфікаційне оцінювання відповідно до закону про судоустрій в попередній редакції та судді, які брали участь у конкурсі на зайняття вакантних посад в Верховному Суді, були визнані такими, що підтвердили відповідність займаній посаді (здатність здійснювати правосуддя у відповідному суді), як того вимагає Закон України «Про судоустрій і статус суддів» № 1402-VIII від 02.06.2016.

Так, Вищою Кваліфікаційною комісією суддів України з 16 лютого 2017 року по 27 липня 2017 року проводились кваліфікаційне оцінювання 625 осіб в межах процедури конкурсу до Верховного суду і ці процедури зайняли 5 місяців.

Сьогодні кваліфікаційного оцінювання потребують близько трьох тисяч суддів. У жовтні 2017 року розпочате кваліфікаційне оцінювання 999 суддів різних судів та інстанцій.

За статистичними даними станом на 01.12.2017 року фактична чисельність суддів у судах перших інстанцій складала 4423 судді, у судах апеляційних інстанцій – 1118 суддів.

29 грудня 2017 року Вищою кваліфікаційною комісією оприлюднено список суддів, стосовно яких Комісією у 2018 році заплановано проведення кваліфікаційного оцінювання на відповідність займаній посаді. У зазначеному списку 1060 суддів.

На виконання пункту 23 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» № 1402-VIII від 02.06.2016, до проходження кваліфікаційного оцінювання суддя отримує суддівську винагороду, визначену відповідно до положень Закону України «Про судоустрій і статус суддів» № 2453-VI від 07.07.2010.

Так, частини 3, 4 статті 133 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» №2453-VI від 07.07.2010, передбачають, що посадовий оклад судді місцевого суду встановлюється в розмірі 10 мінімальних заробітних плат, а суддів апеляційного, вищого спеціалізованого, Верховного Суду України та

Конституційного Суду України – пропорційно до посадового окладу судді місцевого суду з коефіцієнтом 1.1, 1.2. та 1.3., відповідно.

Тобто, вказані приписи, у їх сукупності, унормували рівень винагороди суддів, що не пройшли кваліфікаційне оцінювання, на істотно меншому рівні, у порівнянні із тими суддями, які його пройшли, а також тими суддями, що призначені на посаду за результатами конкурсу, проведеного після набрання чинності Законом України «Про судоустрій і статус суддів» №1402-VIII від 02.06.2016.

Нормативно закладений механізм нарахування і виплати суддівської винагороди, що визначається статтею 133 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» №2453-VI від 07.07.2010, у взаємозв'язку із положеннями пункту 8 частини 1 статті 40 Бюджетного кодексу України, та положеннями закону про Державний бюджет України, на відповідний бюджетний період, з 30 вересня 2016 року і до нині, зберігав би для суддів, що не пройшли кваліфікаційне оцінювання, досягнутий раніше рівень матеріального забезпечення, в аспекті збереження за такими суддями збільшення розміру їх суддівської винагороди, у випадку зростання вартості життя. Така формула була б певною гарантією фінансової незалежності суддів та захистом від можливого впливу на їх діяльність, що забезпечило б право людини на справедливий розгляд справи незалежним і безстороннім судом.

При цьому слід наголосити, що рівень суддівської винагороди є складовою не тільки незалежності суддів, а і їх статусу. А збереження наявного статусу судді, недопущення його скасування або звуження його змісту та обсягу, є однією з основоположних гарантій незалежності суддів.

На практиці, дія положень вказаного пункту 3 вже призвела до того, що абсолютна більшість суддів отримують суддівську винагороду в значно меншому розмірі ніж судді, які пройшли кваліфікаційне оцінювання, хоча відправляючи правосуддя, вони виконують рівноцінну роботу. Крім того, сам по собі розмір суддівської винагороди у суддів, які не пройшли кваліфікаційне оцінювання став значно нижчим у порівнянні з іншими особами, які займають відповідальне становище в Державі. І це при тому, що

рівень юридичної відповідальності суддів за прийняття ними рішень та рівень відповідальності перед суспільством є значно більшим ніж у згаданих осіб.

Оптимальним виходом із ситуації, що склалася, є внесення змін до Прикінцеві та перехідні положень Закону України «Про судоустрій і статус суддів» № 1402-VIII від 02.06.2016 та скасування норм, що пов'язують виплату суддівської винагороди у новому розмірі з проходженням кваліфікаційного оцінювання або іншим способом спрощення процедури оцінювання з метою вирівнювання рівня грошового утримання за принципом «Рівна винагорода за працю рівної цінності».

Зазначені зміни не потребуватимуть додаткових бюджетних асигнувань, усунуть проблему дискримінації в оплаті праці суддів, дадуть змогу завершити процедури кваліфікаційного оцінювання та реалізувати Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки.

Враховуючи вищевикладене, з метою дотримання міжнародних стандартів у сфері судоустрою та статусу суддів, дотримання принципу незалежності судової влади, як головної умови забезпечення верховенства права та основоположної гарантії справедливого судового розгляду, недопущення приниження високого статусу судді, дотримання принципу недискримінації в оплаті праці та усунення умов для виникнення корупційних ризиків в судовій системі, Рада суддів України, –

в и р і ш и л а :

1. Клопотати перед Радою з питань судової реформи щодо внесення на розгляд Верховної Ради України законопроекту щодо скасування пунктів 22-23 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» № 1402-VIII від 02.06.2016 або іншим чином усунути дискримінацію у виплаті суддівської винагороди.

2. Копію цього рішення направити до Вищої ради правосуддя та

Верховного Суду з пропозицією підтримати відповідний законопроект у межах їхніх повноважень щодо надання висновків щодо проектів законодавчих актів, які стосуються судоустрою, судочинства, статусу суддів, виконання судових рішень та інших питань, пов'язаних із функціонуванням системи судоустрою України.

**Голова
Ради суддів України**

В. Сімоненко